

Dynamické Slovensko se snaží Česko dohnat v biometanu. Obě země však podle mezinárodního srovnání nenaplnují potenciál

Český trh s biometanem má náskok, který se Slovensko aktuálními rozpracovanými projekty snaží dohnat. Obě země však podle Mezinárodní energetické agentury zdaleka nenaplnují svůj potenciál, když doplácí na složité legislativní procesy a nedostatek politické podpory.

Počet biometanových stanic i množství zeleného plynu se má podle aktuálních plánů do konce desetiletí v obou zemích násobně zvýšit. Kontury další podpory na Slovensku však nejsou známé, k plánovaným aukcím v Česku se pak většina provozovatelů biometanových stanic staví skepticky.

Podle zjištění Mezinárodní energetické agentury (IEA) z letošního srpna země střední a východní Evropy dostatečně nevyužívají potenciál pro výrobu biometanu. Důvody nízké úrovně investic a chybějící infrastruktury spatřuje IEA zejména ve složitých legislativních procesech a nedostatku politické podpory. Do výčtu zemí se přitom s ohledem na dosavadní vývoj trhu s biometanem řadí i Česko a Slovensko.

Česko sice zaujímá s počtem 580 bioplynových stanic v rámci EU čtvrté místo, když jich více má pouze Německo, Itálie a Francie. Na rozdíl od nich však výrazně zaostává v počtu biometanových projektů, aktuálně jich je totiž v provozu pouhých dvanáct. Do roku 2030 by jich přitom mělo podle dosavadních plánů být okolo stovky.

Na Slovensku existuje pouze 110 bioplynových stanic. Podobně jako v Česku, i zde mají největší podíl mají ty zemědělské, a to přes 70 procent. Celkově je přitom podle odhadů na Slovensku možné zhruba polovinu všech bioplynů transformovat na výrobu biometanu. Tuto skutečnost se v poslední době snažila nastartovat zejména tamní státní podpory z Plánu obnovy. V rámci ní bylo již v roce 2023 podpořeno deset projektů transformace bioplynových stanic. Aktuálně jsou v provozu dvě, v realizaci je pak dalších šest.

Odšpuntování situace na Slovensku

Díky tomuto vývoji na slovenském trhu v posledních letech se do tamních projektů zapojují i české firmy. „Aktuálně zde participujeme hned na čtyřech nových projektech biometanových stanic. U jednoho jsme dodavatelé kompletního řešení pro výrobu biometanu. U dalších tří projektů pak dodáváme jednotku analýzy, měření a vtláčení biometanu a také řešení propanizace,“ řekla ředitelka oddělení biometanu společnosti HUTIRA Monika Zitterbartová.

Podle Michala Čaráka ze Slovenské bioplynové asociace se tak situace na Slovensku oproti

Česku momentálně jeví dynamičtěji. Dokládají to i čísla slovenské distribuční společnosti SPP. Podle nich bylo loni v listopadu aktivních čtrnáct smluv o připojení biometanových stanic. Firma proto odhaduje, že do roku 2030 by se mohl jejich počet zvýšit i na více než dvacet. „Rozvoj biometanových stanic v České republice mírně přibrzdilo čekání na podmínky aukce, která by dala provozovatelům jasnou představu o ekonomice jejich projektů,“ doplnil Čarák.

Podle jednatele společnosti MJEnergie Pavla Urubka pomohl na Slovensku Plán obnovy prakticky odšpuntovat trh s biometanem. „Počet rozpracovaných projektů u našich sousedů se tak nyní blíží aktuálnímu stavu v Česku. U nás s koncem roku 2025 skončila dosavadní provozní podpora biometanu a bude se čekat na start takzvaného aukčního modelu. Tato změna přináší určitou nejistotu a pravděpodobně bude znamenat i zdržení nových projektů. Je to přitom paradoxní, potenciál má Česko s ohledem na počet bioplynových stanic transformovatelných na biometan, výrazně větší,“ řekl Urubek.

Český náskok a možné zdržení

Podle odborníků zatím stále platí, že Česká republika je ve srovnání se Slovenskem v rozvoji biometanu výrazně dál. „Dvanáct provozovaných biometanových stanic představuje náskok, který nevznikl díky dotační jistotě, ale díky podnikavosti a odvaze lidí v oboru. Ekonomika provozu stojí na komerčním uvažování, dlouhodobých kontraktech a schopnosti najít si zákazníka. Naproti tomu Slovensko je dnes spíše ve fázi příprav. Potenciál je srovnatelný, možná i vyšší, ale zatím se promítá hlavně do koncepcí a očekávání budoucí podpory,“ řekl Jan Štambaský z České bioplynové asociace.

Český model podpory platný do konce roku 2025 počítal s tím, že by prostředky až na dvacet let dostal každý provozovatel, který v době její platnosti programu spustil provoz biometanové stanice. V novém systému budou o výši podpory zájemci soutěžit v aukcích, letos by na ně mělo být vyčleněno 1,4 miliardy korun. Stát by přitom měl v aukcích podpořit výrobu biometanu o celkové kapacitě 90 milionů kubíků. O rok později by mělo jít o kapacitu 110 milionů a v roce 2028 150 milionů kubíků.

Oproti dosavadnímu modelu je rozdíl v tom, že nově budou investoři nejdříve soustředěni o podporu a až poté by mělo dojít k realizaci samotného projektu. „První stanice z nové podpory tak budou vznikat nejdříve v roce 2027. Proto je nutné se zveřejněním podmínek a vyhlášením aukce spěchat,“ řekl Jan Habart, předseda sdružení CZ BIOM. Průzkum tohoto sdružení mezi provozovateli bioplynových stanic navíc ukázal, že přejít na biometan chce v rámci aukcí pouhá čtvrtina dotázaných. Naopak Slovensko systém aukcí podle všeho neplánuje. V prvním čtvrtletí letošního roku by mělo vyhlásit investiční výzvu na transformaci dalších bioplynových stanic. Bližší informace však zatím nejsou známé.

Podobnost obou trhů včetně exportu zeleného plynu

Jak dál provozovat bioplynové stanice řeší klíčoví aktéři i proto, že v nejbližší době skončí garantovaná provozní podpora elektřiny z bioplynu. Slovenska se to týká už nyní, podpora tam byla nastavená na 15 let, tudíž většině bioplynových stanic skončí mezi lety 2025-2028. Ačkoliv stát zavedl možnost jejího prodloužení o pět let, poji se s tím její částečné snížení. V Česku není situace o moc jiná. Garantovaná provozní podpora elektřiny z bioplynu se v tuzemsku mezi lety 2026-2033 dotkne prakticky všech bioplynů. Na biometan budou moci přejít zhruba dvě třetiny z nich.

„Rozvoj biometanu v Česku a na Slovensku má něco společného. Je to taková zvláštní souhra ve vymýšlení všemožných překážek komplikující provozovatelům život a vyvolávající stres z něhož mají provozovatelé nabytí povědomí, že z něj jsou jen dvě cesty vedoucí ven – zavřít bioplynovou stanici, nebo pokračovat za podmínek, které se rozhodně nedají označit za jednoduché a komfortní. Odstavených bioplynových stanic je nyní na slovenské straně víc než na české. Škoda každé. Bioplyn je přínosný napříč celou společností a EU očekává výrazný rozvoj do roku 2040,“ řekl místopředseda sdružení CZ BIOM Adam Moravec.

Celkem má Česko podle akčního plánu pro biometan v roce 2030 produkovat 491 milionů metrů krychlových biometanu, slovenské plány se podle údajů Slovenské bioplynové asociace pro stejné období pohybují zhruba na polovičním objemu. Optimistické predikce hovoří o tom, že biometan by mohl do budoucna nahradit 10-20 procent spotřeby zemního plynu. Aktuálně se však zelený plyn vyrobený v Česku a na Slovensku až na pár výjimek v těchto zemích nespotřebává, ale prodává se do zahraničí. Řada západních zemí totiž má povinnost mít určitý podíl biometanu v rámci spotřeby zemního plynu a jsou za něj tím pádem ochotné připlatit. V Česku ani na Slovensku zatím tato pravidla neexistují. ■

